

XVI. Post hæc objectum est, quod Pelagius in eodem libro scripserit suo, « Posse hominem, si velit, esse sine peccato. » et quod scribens ad viduam adulatorie dixerit, « Inveniat apud te pietas, quæ nusquam invenit, locum : inveniat ubique peregrina in te sedem justitia : veritas quam jam nemo cognoscit, domestica tibi et amica fiat : et lex Dei quæ ab omnibus prope hominibus contemnitur, a te sola honoretur. » Et iterum ad ipsam : « O te felicem et beatam, si justitia, quæ in cœlo tantum esse credenda est, apud te solam inveniat in terris ! » Et in alio ad ipsam libro, post orationem Domini et Salvatoris nostri, docens quemadmodum debeant sancti orare, ait : « Ille ad Deum digne elevat manus, ille orationem bona conscientia effundit, qui potest dicere, Tu nosti, Domine, quam sanctæ, et innocentes, et mundæ sunt ab omni molestia et iniquitate et rapina, quas ad te extendo manus, quemadmodum justa et munda labia, et ab omni mendacio libera, quibus offero tibi deprecationem, ut mihi misereris. » Ad hoc autem Pelagius respondens ait : « Posse quidem hominem sine peccato esse, et Dei mandata custodire, si velit, diximus : hanc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus, quod inveniat aliquis, ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit : sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato ; nec per hoc tamen in posterum inconversibilis. Reliqua vero quæ subjecerunt, neque in libris nostris sunt, neque talia unquam diximus. » His auditis Synodus dixit : « Quoniam negas te talia scripsisse, anathematizas illos qui sic tenent ? » Pelagius respondit : « Anathematizo quasi stultos, non quasi hæreticos ; si quidem non est dogma. » Deinde judicaverunt episcopi dicentes : « Nunc quoniam propria voce anathematizavit Pelagius incertum stultiloquium, recte respon-

dens, hominem cum adjutorio Dei et gratia posse esse sine peccato, respondeat et ad alia capitula. »

XVII. Numquid hic poterant judices, vel debebant, incognita et incerta damnare, quando nemo contra ade- rat, qui ea quæ ad viduam reprehensibilia scripta dicebantur, Pelagium scripsisse convinceret ? Ubi profecto parum esset codicem ferre, et de scriptis ejus hæc legere, nisi et testes adhiberentur, si illa scripta sua esse, etiam cum recitarentur, negaret. Verumtamen in his quoque fecerunt judices, quod facere potuerunt, interrogantes Pelagium, utrum anathematizaret illos, qui talia sentiunt, qualia se negavit scripsisse, sive dixisse : quos ubi se tanquam stultos anathematizare respondit, quid amplius de hac re judices, adversariis absentibus, quærere debuerunt ?

XVIII. An et illud fortasse tractandum est, utrum recte dictum sit, « non tanquam hæreticos, sed tanquam stultos anathematizandos qui ita sentirent, quoniam dogma non esset ? » Sed ab hac quæstione non levi, ubi quæritur, quatenus sit definiendus hæreticus, recte se in præsentia judices abstinerunt. Non enim, si quisquam, verbi gratia, dixerit aquilarum pullos paterno ungue suspensos et radiis solis oblatos, si oculis palpitaverint, tanquam adulterinos in terram, luce quodam modo convincente, dimitti, si forte hoc falsum est, hæreticus judicandus est. Et hoc quia in hominum doctorum litteris invenitur, samaque vulgatum est, nec stulte dici putandum est, etiam si verum non est ; nec fidem nostram, propter quam fideles vocamur, aut creditum lædit, aut creditum juvat. Porro, si ex hoc sensu quis contenderit, animas rationabiles inesse volucris, ex eo quod in eas revolvantur humanæ : tum vero tanquam hæretica pestis, ab auribus animoque pellenda est ; agendumque et demonstrandum, etiamsi hoc de aquilis verum est, sicut multa mira ante

oculos nostros de apibus vera sunt, longe tamen ab huiusmodi irrationabilium animantium, quamvis mirabili sensu, distare rationem, quæ non hominibus et pecoribus, sed hominibus Angelisque communis est. Multa vero etiam stulta dicuntur ab imperitis et vanis, nec tamen hæreticis; qualia sunt eorum, qui de alienis artibus, quas non didicerunt, temere iudicant, aut immoderato et cæco affectu vel laudant quos diligunt, vel vituperant quos oderunt; et quidquid aliud in consuetudine sermonis humani, non statuto dogmate, sed passim, ut ad tempus occurrerit, per stultitiæ levitatem vel ore profertur, vel stylo etiam litterisque committitur. Multos denique de his paululum admonitos, talia dixisse mox poenitet: Ita ea non placito quodam fixa retinebant, sed quasi undecumque rapta, et non considerata, profuderant. Vix est autem carere istis malis: et quis est qui non labitur lingua, et offendit in verbo? Sed interest quantum, interest unde, interest postremo utrum admonitus corrigat, an peritaciter defendendo etiam dogma faciat, quod levitate non dogmate dixerat. Cum igitur omnis hæreticus consequenter et stultus sit, non autem omnis stultus continuo sit appellandus hæreticus; recte iudices incertum stultiloquium propria voce Pelagium anathematizasse dixerunt: quia et si hæresis esset, procul dubio stultiloquium esset. Proinde quidquid illud sit, generalis vitii nomine appellaverunt. Utrum autem ex aliquo dogmate ista sint dicta, an vero non fixa placitaque sententia, sed facile emendabili vanitate, quoniam ille qui audiebatur, quoquo modo dicta essent, sua esse negaverat, discutiendum in præsentia non putarunt.

XIX. Nos sane cum hanc Pelagii defensionem in illa, quam prius accepimus, chartula legeremus, aderant quidam sancti fratres, qui se Pelagii libros exhortatorios vel

¹ Eccli. xix, 16, et Jacob. iii, 2.

consolatorios ad quamdam viduam conscriptos, cuius nomen non est expressum, se habere dixerunt; et admonuerunt requirendum, utrum illic ista quæ sua negavit, essent forte conscripta; quoniam hoc et ipsi se ignorare asseriebant. Tum vero cum iidem libri ab exordio legerentur, quæsitæ, et inventa sunt. Affirmabant autem illi, qui protulerant codicem, ante quatuor ferme annos se istos tanquam Pelagii libros habere coepisse, nec unquam utrum ejus essent, ab aliquo se audisse dubitari. Considerantes itaque optime nobis servorum Dei cognitam fidem de hac re non posse mentiri, restare videbatur, ut Pelagium potius in episcopali iudicio crederemus fuisse mentitum, nisi fieri potuisset cogitaremus, etiam ante annos tam multos aliquid sub ejus nomine, non tamen ab illo fuisse conscriptum: neque enim isti eosdem libros ab ipso se accepisse, vel quod ipsius essent, ab eodem audisse dicebant. Nam et mihi quidam fratres nostri nonnulla opuscula sub meo nomine in Hispaniam venisse dixerunt, quæ quidem ab iis, qui alia nostra legissent, non agnoscerentur; ab aliis tamen nostra esse crederentur.

XX. Illud sane quod Pelagius suum esse confessus est, adhuc latebrosus est: sed puto quod in istorum gestorum consequentibus partibus elucebit. Ait enim: « Posse quidem hominem esse sine peccato, et Dei mandata custodire, si velit, diximus: hanc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus, quod inveniatur aliquis, ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit: sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato; nec per hoc tamen in posterum inconversibilis. » In his verbis, quam dicat Dei gratiam, prorsus latet: et iudices quidem catholici nullam aliam intelligere potuerunt, nisi quam nobis plurimum apostolica doctrina commendat. Hæc est enim, qua nos

liberari posse speramus de corpore mortis hujus per Jesum Christum Dominum nostrum¹: et pro qua impetranda oramus, ne intremus in tentationem². Hæc gratia non est natura: sed qua subvenitur fragili vitiatæque naturæ. Hæc gratia non est legis scientia: sed ea est, de qua dicit Apostolus: « Non irritam faciam gratiam Dei; nam si per » legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est³: » et ideo non est littera occidens, sed spiritus vivificans⁴. Scientia quippe legis sine gratia spiritus, operatur in homine omnem concupiscentiam: « Peccatum enim, inquit, » non cognovi, nisi per legem: nam concupiscentiam » nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione » autem accepta, peccatum per mandatum operatum est » in me omnem concupiscentiam⁵. » Nec ista dicendo legem vituperat, imo etiam laudat, cum dicit: « Lex quidem sancta, et mandatum sanctum, et justum, et bonum. Quod ergo bonum est, inquit, mihi factum est mors? Absit: sed peccatum, ut appareat peccatum, » per bonum mihi operatum est mortem⁶. » Et iterum legem laudat, dicendo: « Scimus enim quod lex spiritualis » est, ego autem carnalis sum, venum datus sub peccato. Quod enim operor ignoro. Non enim quod volo. » hoc ago: sed quod odi, illud facio. Si autem quod nolo, » hoc facio⁷; consentio legi, quoniam bona est. » Ecce jam legem novit, laudat, eique consentit, hoc est, eam bonam esse consentit: quoniam quod illa jubet: hoc et ipse vult; et quod illa vetat et damnat, hoc et ipse odit: et tamen quod odit, hoc facit. Inest ergo legis sanctæ scientia, nec tamen sanatur vitiosa concupiscentia: inest voluntas bona, et valet operatio mala. Hinc est quod duabus legibus inter se colluctantibus, dum legi mentis lex

¹ Rom. vii, 24. — ² Matth. vi, 13. — ³ Gal. ii, 21. — ⁴ 2 Cor. iii, 6. — ⁵ Rom. vii, 7. — ⁶ Ibid. 12. — ⁷ Ibid. 14.

repugnat in membris, et captivat sub lege peccati a confitente exclamatur, et dicitur: « Infelix ego homo, quis » me liberabit de corpore mortis hujus? Gratia Dei per » Jesum Christum Dominum nostrum¹. »

XXI. Non ergo natura, quæ sub peccato venumdata et vitio sauciata redemptorem salvatoremque desiderat, nec legis scientia, per quam fit concupiscentiæ cognitio, non evictio, liberat a corpore mortis hujus: sed gratia Domini per Jesum Christum Dominum nostrum². Ista est non natura moriens, nec littera occidens, sed spiritus vivificans. Jam enim habebat iste naturam cum voluntatis arbitrio; nam dicebat: « Velle adjacet mihi³: » sed non habebat naturam cum sanitate, sine vitio; nam dicebat, Scio quod non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. Jam habebat cognitionem legis sanctæ; nam dicebat: « Peccatum non cognovi, nisi per legem⁴: » sed non habebat vires agendæ perficiendæque justitiæ; nam dicebat: « Non quod volo hoc ago, sed quod odi hoc facio; » et: « Perficere bonum non invenio⁵. » Ideo nec voluntatis arbitrium, nec legis præceptum, unde liberaretur de corpore mortis hujus; quia utrumque jam habebat, aliud in natura, aliud in doctrina: sed gratiæ Dei poscebat auxilium, per Jesum Christum Dominum nostrum.

XXII. Hanc itaque gratiam, quam in catholica Ecclesia notissimam noverant, episcopi crediderunt Pelagium confiteri, cum audirent eum dicere, hominem a peccatis conversum, proprio labore et Dei gratia posse esse sine peccato. » Ego autem propter illum librum, quem mihi refellendum servi Dei dederunt, qui discipuli⁶ ejus fuerunt, et cum eundem Pelagium valde diligerent, ejus esse dixerunt, ubi hac quæstione sibi proposita, quia hoc in eo

¹ Rom. vii, 24. — ² Ibid. 25. — ³ Ibid. 18. — ⁴ Ibid. 7. — ⁵ Ibid. 15 et 18. — ⁶ Timastus et Jacobus.

jam plurimos offenderat, quod adversus Dei gratiam loqueretur, apertissime expressit¹, « hanc se dicere Dei gratiam, quod possibilitatem non peccandi natura nostra cum conderetur, accepit, quoniam condita est cum libero arbitrio: » propter hunc ergo librum ego, plurimi autem fratres propter ejus disputationes, quas dicunt sibi esse notissimas, adhuc sumus de istorum verborum ejus ambiguitate solliciti, ne forte quid in ea lateat, atque se hoc dixisse sine præjudicio sui dogmatis exponat postea Discipulis suis, ita disserens: « Dixi quidem, proprio labore et Dei gratia posse hominem esse sine peccato; sed quam dicam gratiam optime nostis, et legendo recolere potestis, quod ea sit, in qua creati sumus a Deo, cum libero arbitrio. » Atque ita dum eum credunt episcopi eam dixisse gratiam, non qua homines creati sumus, sed qua in novam creaturam adoptati, (hanc enim apertissime gratiam divina Scriptura commendat), ignorantes hæreticum, tanquam catholicum absolverunt. Suspectum enim me facit etiam illud quod cum in eodem libro, cui respondi, apertissime dixerit: « Abel justum nunquam omnino peccasse: » modo ait: Non autem diximus, quod inveniatur aliquis, ab infantia usque ad senectam, qui nunquam peccaverit; sed quoniam a peccatis conversus, proprio labore et Dei gratia possit esse sine peccato. » Abel quippe justum, non a peccatis conversum in cætera vita dixit factum esse sine peccato, « sed quod peccatum nullum unquam fecerit. » Unde si ille ipsius liber est, profecto ex ipsa responsione emendandus est. Nolo enim eum dicere modo fuisse mentitum, ne forte quod in libro illo scripserit, se dicat oblitum: proinde cætera videamus. Ea quippe consequuntur in Ecclesiasticis gestis, quibus, adjuvante Domino, possumus ostendere, etiam Pelagio, sicut nonnullis videtur, in

¹ Vide lib. de Natura et Gratia, cap. 45 et seqq. — ² Ibid. cap. 37.

illa examinatione purgato, et certe apud judices duntaxat homines absoluto, hanc talim hæresim, quam et ulterius gredi et pejus proficere nolimus, sine dubio esse damnatam.

XXIII. Enim sequuntur objecta Pelagio, quæ in doctrina Cœlestii discipuli ejus referuntur inventa. « Adam mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læserit, et non genus humanum. Quoniam Lex sic mittit ad regnum, quemadmodum Evangelium. Quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato. Quoniam infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem. Quoniam neque per mortem vel prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. » Hæc ita objecta sunt, ut etiam apud Carthaginem a sanctitate tua et ab aliis tecum episcopis dicerentur audita¹ atque damnata. Ubi quidem, ut recolis, ipse non fui, sed postea cum venissem Carthaginem, eadem gesta recensui, ex quibus aliqua memini: sed nescio utrum eis hæc omnia teneantur. Quid autem interest, utrum aliqua inibi non sint forte commemorata, et ideo nec damnata, cum constet esse damnanda? Deinde objecta sunt² et alia quædam capitula, commemoratione mei nominis interposita, quæ mihi de Sicilia missa fuerant, cum ibi fratres catholici hujusmodi quæstionibus turbarentur, quibus per librum ad Hilarium scriptum³, qui ea mihi in epistola sua consulens miserat, satis sufficienter, ut mihi videtur, respondi. Ita sunt autem: « Posse hominem sine peccato, si velit, esse. Infantes, etsi non baptizentur, habere vitam æternam. Divites baptizatos, nisi omnibus abrenuntient,

¹ Confer lib. de Peccato originali, cap. 11. — ² Ibid. — ³ Epist. clvii, ad Hilarium scripta.

si quid boni visi fuerint facere, non reputari illis, neque regnum Dei posse eos habere. »

XXIV. Ad hæc sibi objecta, sicut gesta testantur, Pelagius ita respondit : « De posse quidem hominem sine peccato esse, dictum est, inquit, superius : de eo autem quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus et nos quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste, secundum Scripturarum sanctarum traditionem. Reliqua vero et secundum ipsorum testimonium a me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo : sed tamen ad satisfactionem sanctæ Synodi, anathematizo illos qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt. » Post hanc ejus responsionem Synodus dixit : « Ad hæc prædicta capitula sufficienter et recte satisfacit præsens Pelagius, anathematizans ea quæ non erant ejus. » Videmus igitur, et tenemus, non solum a Pelagio, verum etiam a sanctis episcopis qui illi iudicio præsidebant, mala perniciosissima hujusmodi hæresis esse damnata : « Adam mortalem factum, » quod ut plenius exponeretur quomodo dictum sit, additum est, « qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Quod peccatum ejus ipsum solum læserit, et non genus humanum. Quod Lex sic mittat ad regnum, quemadmodum et Evangelium. Quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam fuit ante prævaricationem. Quod neque per mortem vel prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Quod infantes, etsi non baptizentur, habeant vitam æternam. Quod divites baptizati, nisi omnibus abrenuntient, si quid boni visi fuerint facere, non illis reputetur, neque regnum Dei possint habere. » Hæc certe omnia iudicio illo ecclesiastico, anathematizante Pelagio, et episcopis interloquentibus, constat esse damnata.

XXV. His autem quæstionibus, et istarum sententiarum contentiosissimis assertionibus jam usquequaque ferventibus, multorum fratrum perturbabatur infirmitas. Unde coacti sumus sollicitudine charitatis, quam erga Ecclesiam Christi per gratiam Christi nos habere convenit, etiam ad beatæ memoriæ Marcellinum, qui eos quotidie disputatores molestissimos patiabatur, et me per litteras consulebat, de quibusdam istarum quæstionibus scribere, et maxime de baptismo parvulorum : de quo etiam postea, te jubente, in basilica Majorum, gestans quoque in manibus epistolam gloriosissimi martyris Cypriani, et de hac re verba ejus recitans atque pertractans, ut error iste nefarius de quorundam cordibus auferretur, quibus persuasa fuerant, quæ in his gestis videmus damnata, adjutus orationibus tuis, quantum potui, laboravi. Hæc sunt, quæ nonnullis fratribus, quidam talia sentientes, ita persuadere conabantur, ut de orientalibus comminarentur Ecclesiis, quod nisi hæc tenerent, earum possent iudicio condemnari. Ecce quatuordecim antistites orientalis Ecclesiæ, in ea terra cui Dominus præsentiam suæ carnis exhibuit, Pelagium non absolverent, nisi ea tanquam fidei catholicæ adversa damnaret. Unde, si propterea est iste absolutus, quod anathematizaverit talia ; procul dubio illa damnata sunt : quod multo cumulatius atque clarius in consequentibus apparebit.

XXVI. Unde nunc duo illa videamus, quæ noluit anathematizare Pelagius, qui etiam sua esse cognovit ; sed ut illud, quod in eis offendebat, auferret, quomodo ea sentiret exposuit. « Posse quidem, inquit, hominem sine peccato esse, dictum est superius. » Dictum sane, et nos meminimus sed ideo mitigatum, et a iudicibus approbatum, quod addita est Dei gratia, quæ in illis capitulis tacebatur. De hoc autem altero quemadmodum responderit, di-

ligentius intuentum est. « De illo autem, inquit, quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus et nos quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste, secundum sanctarum Scripturarum traditionem. » Non est ausus dicere, Dicimus et nos quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato; cum hoc illi de Cœlestii dictis fuisset objectum; sensit enim quam esset periculosum et molestum: sed ait: « Dicimus et nos quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sancte et juste. » Quis hoc negaverit? Sed aliud est hoc, et aliud fuisse sine peccato: quia et illi sancte justequè vivebant, qui veraciter tamen dicebant: « Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est¹. » Et hodie multi juste sanctequè vivunt, nec tamen in oratione mentiuntur, cum dicunt: « Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris². » Hoc ergo iudicibus placuit, quemadmodum se dicere asseveravit Pelagius; non quemadmodum objiciebatur dixisse Cœlestius. Nunc ea quæ restant, pertractemus, ut possumus.

XXVII. Objectum est Pelagio, quod diceret, « Ecclesiam hic esse sine macula et ruga. » Unde etiam Donatistæ diuturnum nobiscum habuerunt in nostra Collatione conflictum; sed illos de permixtione malorum hominum tanquam paleæ cum frumentis, propter areæ similitudinem potius urgebamus: qua similitudine etiam istis respondere possumus, nisi Ecclesiam in solis bonis vellent fortasse intelligi, quos nullum omnino asserunt habere peccatum, ut possit Ecclesia hic esse sine macula et ruga. Quod si ita est, eadem repeto, quæ paulo ante memoravi: Quomodo sunt membra Ecclesiæ, de quibus verax clamat humilitas, « Si dixerimus quia peccatum non habemus,

¹ 1 Joan. 1, 8. — ² Matth. vi, 12.

» ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est¹? » vel quomodo id quod eam Dominus docuit, orabit Ecclesia, « Dimitte nobis debita nostra²: » si in hoc sæculo est Ecclesia sine macula et ruga? Postremo ipsi de se ipsis interrogandi sunt, utrum necne fateantur aliqua se habere peccata. Quod si negabunt, dicendum est eis, quod se ipsos decipiant, et veritas in eis non sit. Si autem peccatum se habere fatebuntur, quid aliud quam de ruga sua vel macula fatebuntur. Non sunt ergo isti Ecclesiæ membra; quia illa est sine macula et ruga, hi autem cum macula et ruga.

XXVIII. Sed ad hoc objectum vigilantibus circumspeditione respondit, quam sine dubio catholici iudices approbaverunt. « Dictum est, inquit, a nobis, sed ita quoniam lavacro ab omni macula et ruga purgatur Ecclesia, quam velit ita Dominus permanere. » Ad quod Synodus dixit: « Hoc et nobis placet. » Quis enim nostrum negat, omnium in baptismo peccata dimitti, et omnes fideles sine macula et ruga de lavacro regenerationis ascendere? Aut cui christiano catholico non placet, quod et Domino placet, idque futurum est, ut Ecclesia permaneat sine macula et ruga? Quandoquidem id nunc agitur Dei misericordia et veritate, ut ad illam perfectionem, ubi sine macula et ruga in æternum mansura est, sancta Ecclesia perducat sed inter lavacrum, ubi omnes præteritæ maculæ rugæque tolluntur, et regnum, ubi sine macula et ruga perpetuo manebit Ecclesia, tempus hoc medium est orationis, ubi necesse est dicat: « Dimitte nobis debita nostra. » Propter hoc objectum est eos dicere, « hic esse Ecclesiam sine macula et ruga, utrum³ per hanc sententiam audent prohibere orationem, qua diebus et noctibus veniam peccatorum jam baptizata sibi postulat Ecclesia. De quo

¹ 1 Joan. xix, 21. — ² Matth. xv, 32. — ³ Forte ut non:

medio tempore inter remissionem peccatorum quæ fit in lavacro, et permansionem sine peccatis quæ futura est in regno, cum Pelagio nihil est actum, nihil ab episcopis pronuntiatum : sed tantum hoc quod breviter significandum putavit, non se ita dixisse, ut videbatur objectum. Cum enim hoc ait, « Dictum est a nobis, sed ita : » quid voluit videri, nisi non ita, quemadmodum dixisse, ab his qui objecerant, credebatur? Quid tamen seculi sint iudices, ut dicerent sibi hoc placere, id est, baptismum quo abluuntur a peccatis, et regnum ubi permanebit sine peccatis sancta, quæ nunc mundatur, Ecclesia, satis quantum existimo apparet.

XXIX. Deinde objecta sunt de Libro Cœlestii, quid in unoquoque capitulo contineat, magis secundum sensum, quam secundum verba : quæ quidem ille latius exequitur ; sed tunc subijcere omnia, qui libellum adversus Pelagium dederunt, se non potuiss dixerunt. Ergo in primo capitulo Libri Cœlestii hoc scriptum esse posuerunt : « Quoniam plus facimus, quam in Lege et Evangelio iussum est. Ad quod Pelagius respondit : « Hoc quasi nostrum posuerunt : dictum est vero a nobis secundum Apostolum de virginitate, de qua Paulus dicit : « Præceptum Domini » non habeo¹. » Synodus dixit : « Hoc et Ecclesia recipit. » Legi ego, quo sensu id Cœlestius in libro suo posuerit : si tamen eum suum esse non negat. Dixit enim hoc, quo videlicet persuaderet, tantam nos habere per naturam liberi arbitrii non peccandi possibilitatem, ut plus etiam quam præceptum est faciamus ; quoniam perpetua servatur a plerisque virginitas, quæ præcepta non est, cum ad non peccandum præcepta implere sufficiat. Quod autem a Pelagio responsum est, ut approbarent iudices, non sic acceperunt, tanquam omnia Legis et Evangelii præcepta cus-

¹ 1 Cor. vii, 25.

todiant, qui virginitatem, quæ præcepta non est, insuper servant ; sed ad hoc tantum, quod plus est virginitas quæ non est præcepta, quam conjugalis pudicitia quæ præcepta est, et custodire istam, quam illam, utique plus est : cum tamen neutrum eorum habeatur sine gratia Dei ; quandoquidem Apostolus de hac re loquens ait : « Volo » autem omnes homines esse sicut me ipsum ; sed unus- » quisque proprium donum habet a Deo, alius aic, alius » autem sic¹. » Et ipsi Domino cum dixissent Discipuli : « Si hæc hominis est causa cum uxore, non expedit nu- » bere, » vel quod latine melius dicitur, non expedit ducere : « Non, inquit, omnes capiunt verbum hoc, sed » quibus datum est². » Hoc ergo episcopi Ecclesiam recipere pronuntiarunt, quod plus sit virginitas perseverans, quæ præcepta non est, quam nuptiarum castitas, quæ præcepta est. Quo autem sensu illud Pelagius sive Cœlestius dixerit, iudices nescierunt.

XXX. Hinc jam objiciuntur Pelagio alia Cœlestii capitula capitalia, et sine dubitatione damnanda, quæ nisi anathematizasset, cum his sine dubio damnaretur. In tertio capitulo scripsisse Cœlestium : « Gratiam Dei et adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in Lege ac doctrina. » Et iterum : « Dei gratiam secundum merita nostra dari, quia si peccatoribus illam det, videtur esse iniquus : » et in his verbis intulisse : « Propterea et ipsa gratia in mea voluntate posita est, sive dignus fuerim, sive indignus. Si enim per gratiam omnia facimus ; quando vincimur a peccato, non nos vincimur, sed Dei gratia, quæ voluit nos adjuvare omni modo, et non potuit : » Et iterum ait : « Si gratia Dei est, quando vincimus peccata ; ergo ipse est in culpa, quando a peccato vincimur, quia omnino custodire nos

¹ 1 Cor. vii, 7. — ² Matth. xix, 10.

aut non potuit, aut noluit. » Ad ista Pelagius respondit : « Hæc utrum Cœlestii sint, ipsi viderint qui dicunt ea Cœlestii esse ; ego vero nunquam sic tenui, sed anathematizo qui sic tenet. » Synodus dixit : « Recipit te sancta Synodus, ita verba reprobata condemnantem. » De his certe omnibus, et Pelagii eadem anathematizantis manifesta responsio est, et episcoporum ista damnantium absolutissima judicatio. Utrum ea Pelagius, an Cœlestius, an uterque, an neuter illorum, an alii sive cum ipsis, sive sub nomine illorum senserint, sive adhuc sentiant, sit dubium vel occultum : satis tamen hoc iudicio declaratum est, esse damnata, et Pelagium simul fuisse damnandum, nisi hæc etiam ipse damnaret. Nunc certe post hoc iudicium, quando contra hujusmodi sententias disputamus, adversus damnatam hæresim disputamus.

XXXI. Dicam etiam aliquid lætius. Superius metuebam, cum diceret Pelagius, « adjuvante gratia Dei posse esse hominem sine peccato, » ne forte eandem gratiam possibilitatem diceret esse naturæ a Deo conditæ cum libero arbitrio, sicut in Libro illo est, quem tanquam ejus accepi¹, cui respondi et eo modo nescientes iudices falleret : unnc vero cum anathematizat eos, « qui gratiam Dei et adiutorium non ad singulos actus dicunt dari, sed in libero arbitrio esse, vel in Lege atque doctrina ; » satis evidenter apparet, eam illum dicere gratiam, quæ in Christi Ecclesia prædicatur, quæ sub ministrante sancti Spiritus datur, ut ad nostros actus singulos adjuvemur : unde et oramus semper adiutorium opportunum, ne inferamur in tentationem. Nec illud jam metuo, ne forte ubi dixit : « Non posse esse sine peccato, nisi qui scientiam Legis habuerit, » atque id ita exposuit, « ut ad non peccan-

¹ Liber Pelagii a Jacobo et Timasio acceptus, cui respondit lib. de Natura et Gratia.

dum in Legis scientiam poneret adiutorium, » eandem Legis scientiam Dei gratiam velit intelligi. Ecce anathematizat qui hoc sentiunt : ecce nec naturam liberi arbitrii, nec legem atque doctrinam vult intelligi gratiam, qua per actus singulos adjuvamur. Quid ergo restat, nisi ut eam intelligat quam dicit Apostolus, subministrante Spiritus sancti dari¹ ? de qua dicit Dominus : « Nolite cogitare » quomodo aut quid loquamini ; dabitur enim vobis in » illa hora quid loquamini : non enim vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis². » Nec illud metuendum est, ne forte ubi ait : « Omnes voluntate propria regi ; » idque exposuit, « ideo se dixisse, propter liberum arbitrium, cui Deus adiutor est eligenti bona, » etiam hic per naturam liberi arbitrii et per doctrinam Legis adiutorem dixerit. Cum enim recte anathematizaverit eos, « qui dicunt gratiam Dei et adiutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse, vel in Lege ac doctrina : » profecto Dei gratia vel adiutorium ad singulos actus datur, excepto libero arbitrio, vel Lege atque doctrina ; ac per hoc per singulos actus a Deo regimur, quando recte agimus ; nec frustra orantes dicimus : « Itinera mea dirige secundum verbum tuum, ne dominetur » mihi omnis iniquitas³. »

XXXII. Sed quod ista sequitur, me rursum sollicitat. Cum enim de quinto capitulo libri Cœlestii huic fuisset objectum, quod « affirmant unumquemque hominem omnes virtutes posse habere et gratias, et auferant diversitatem gratiarum, quam Apostolus docet : » Pelagius respondit : « Dictum est a nobis, sed maligne et imperite reprehenderunt. Non enim auferimus gratiarum diversitatem : sed dicimus donare Deum ei, qui fuerit dignus accipere, omnes gratias, sicut Paulo apostolo donavit. » Ad hoc Synodus

¹ Philip. 1, 19. — ² Matth. x, 19. — ³ Psal. cxviii, 133.